

KUIDAS TUNDA ÄRA VÄÄRTUSLIK PÜSIROHUMAA?

Juhend

Püsirohuma on põllumajandusmaa, kus heintaimed on kasvanud vähemalt viis aastat järjest. Uuendamine (küändmine, rohumaasegu külvamine, väetamine) ei katkesta rohumaad vanuse arvestamist, kuid vähendab oluliselt ala väärtust ja elurikkust. Püsirohumaal, kus pole pikka aega küntud, väetatud ega rohumaasegu külvatud, kuid mida on pidevalt hooldatud, võib hakata kujunema uuesti looduslik elustik. Sellised **kõrge loodusväärtusega püsirohumaad** on väga mitmekesised ja moodustavad põllumajandusmaastiku nn tuumalad, mis pakuvad toitumis-, paljunemis-, pesitsus-, elu-, talvitumis- ja varjupaiku väga paljudele looduslikele niiduliikidele. Nendelt aladelt levivad kasulikud organismid edasi agroökosüsteemidesse, kus nad pakuvad põllumajandusele vajalikke **loodushüvesid** nagu tolmeldamine, looduslik kahjuritõrje ja mulla orgaanilise süsiniku sidumisvõime.

Väärtuslike püsirohumaade tuvastamise **eesmärk** on säilitada Eesti põllumajandusmaastikes esinevad liigirikkamad ja potentsiaalselt pärandniiduks taastuvad püsirohumaad. See aitab kaasa kogu Eestit hõlmava pool-looduslike koosluste võrgustiku säilimisele ning leevendab intensiivselt majandatavate põllumajanduspiirkondade elurikkuse kadu ja ebasoodsaid keskkonnamõjusid.

Milline on väärtuslik püsirohuma?

Rohumaa, mida pole **pikka aega (~10 a) küntud, väetatud ega sellele rohumaasegu külvatud**, on tõenäoliselt väga elurikas ja seetõttu väärtuslik. Sellise püsirohuma **taimestik on mitmekesine** – seal kasvab eri õievärvi ja -kujuga taimeliike, mis meelitavad ligi putukaid, kahepaikseid, linde jt (pilt 1). Rohumaa õiterohkust on hea hinnata kesksuvel, kui on paljude taimede õitsemise kõrghetk. Ala elurikkus sõltub ka **ümbritsevast maastikust** – kui ümbruses leidub liigirikkaid niidulaike või servaalasid, on püsirohuma taastumispotentsiaal suurem. Kuid ka juhul, kui tegemist on intensiivselt majandatavas põllumajandusmaastikus paikneva alaga, kus niiduliike eriti säilinud ei ole, toimib vähegi liigirikkam püsirohuma seal siiski väärtusliku elurikkuse tuumikalana.

Turvasmuldadel asuvate rohumaade säilitamine ja taastamine on eriti oluline, sest see aitab vähendada kasvuhoonegaaside lendumist ja selle mõju kliimamuutustele. Samuti tuleb eelisjärjekorras säilitada nitraaditundlikel ja Natura aladel paiknevaid püsirohuma!

Pilt 1. Värvikirev lillerohe kuiv püsirohuma, kus on näha valgeid ja kollaseid korvõisikuid (härjasilm ja seanupp) ning siniseid kellukakujulisi õisi (harilik kellukas).

Kuidas hooldada väärtuslikku püsirohumaad?

Väärtuslikku püsirohumaad ei tohi üles künda ega väetada. Samuti ei tohi sellele külvata rohumaasegu. Püsirohumaad on soovitatav **hooldada peamiselt karjatades või niites** ning niide tuleks kindlasti kokku koguda (pilt 2). Niidetud heina regulaarne koristamata jätmine suurendab rohuma viljakust ning kogunev kulukiht pärsib taimede idanemist (pilt 3). Niitmine sagedamini kui kaks korda aastas vähendab taimekoosluse liigirikkust, sest vaid vähesed liigid taluvad intensiivset häiringut. Püsirohumaad on lubatud ka hekseldada, kuid see ei ole soovitatav hooldamisviis. Keskkonnatingimustelt sarnanevad pikaajaliselt hekseldatud rohumaad hüljatud aladega, kus paks kulukiht pärsib taimeseemnete idanemist. Viljakatel aladel vähendab heksli mahajätmine soontaimede liigirikkust. Heksli mahajätmisest tuleneva

kulustumise vähendamiseks tuleb hekseldada enne 20. augustit, sest siis jõuab osa hekslist veel laguneda.

Pilt 2. Üsna liigirikas niidetav püsirohuma, kus kasvavad ka madalakasvulisemad niiduliigid nagu süstlehine teeleht, kuldvits, seanupp.

Pilt 3. Rohuma viljakuse suurenedes võib rohustus hakata domineerima näiteks harilik naat (*Aegopodium podagraria*), mis tõrjub kooslusest välja madalakasvulisemad niiduliigid.

Kas mõni juhendis kajastatud teema vajab enam selgitamist või pikemalt käsitlemist? Sul on häid mõtteid ja soovid neid meiega jagada? Võta meiega ühendust Heapõld.ee tagasisidevormi kaudu või kirjuta e-posti aadressile landscape.biodiversity@gmail.com. Aitäh!

Juhendmaterjali koostas Tartu Ülikooli maastike elurikkuse töörühm (landscape.ut.ee) LIFE-IP projekti „Loodusrikas Eesti“ www.loodusrikaseesti.ee raames 2023. aastal.

Vaata lähemalt ka teiste põllumajandusmaastikes elurikkust ja looduse hüvesid soodustavate tegevuste kohta „Loodusrikas Eesti“ infoportaalist www.heapold.ee.

Tegemist on soovitusi pakkuva juhendiga, lähtuda tuleb kohalikest oludest. Juhend sisaldab projekti seisukohti ja Euroopa Komisjon ei vastuta selles sisalduva teabe eest.

